

TA'LIM MUASSASALARIDA KASBIY KOMPETENSIYALARNI BAHOLASH MEZONLARI VA METODLARI

Hikmatova Sitorabonu Rustam qizi

Buxoro davlat universiteti Tasviriy va

amaliy bezak san'at (turlari bo'yicha)

yo'nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Kasbiy kompetensiyalarni baholash ta'lim muassasalarida o'quv jarayonining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Ushbu maqola ta'lim sifatini oshirish maqsadida kompetensiyalarni baholash mezonlari va metodlarini tahlil qiladi. Tajriba va nazariy tahlillarga asoslanib, baholashda foydalaniladigan innovatsion yondashuvlar, amaliyotda qo'llashga oid tavsiyalar va ularning samaradorligi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqola kompetensiyalarni baholashning zamonaviy muammolari va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflarni o'z ichiga oladi. Bu yondashuv ta'lim jarayonining ob'yektivligini oshirish va talabalarning kasbiy tayyorgarlik darajasini aniqlashda yordam beradi.

Kalit so'zlar: Kasbiy kompetensiya, baholash mezonlari, baholash metodlari, ta'lim sifati, o'quv jarayoni, interaktiv metodlar, innovatsion yondashuv, elektron baholash, talabalar tayyorgarligi, nazariya va tajriba, obyektiv baholash, zamonaviy ta'lim

Abstract: Assessing professional competences is one of the main tasks of the educational process in academic institutions. This article analyzes the criteria and methods for assessing competences with the aim of improving the quality of education. Based on theoretical and practical analyses, it examines innovative approaches to assessment, practical recommendations for implementation, and their effectiveness. Furthermore, the article addresses contemporary issues in competence assessment and proposes solutions to overcome them. This approach helps enhance the objectivity of the educational process and determine students' levels of professional preparedness.

Keywords: Professional competence, assessment criteria, assessment methods, quality of education, educational process, interactive methods, innovative approach, student preparedness, theory and practice, objective assessment, modern education.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish va baholash ta'lim jarayonining eng muhim bo'g'inlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimi shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilgan, individual yondashuvga asoslangan o'quv jarayonini talab qilmoqda. Talabalar bilim va ko'nikmalarini to'g'ri baholash va ularni amaliy faoliyatga tayyorlash masalasi nafaqat o'quv rejalari doirasida, balki iqtisodiyot, jamiyat va texnologiya sohasidagi o'zgarishlar kontekstida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy kompetensiya talabaning nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash, muammolarni hal qilish va kasbiy faoliyatida muvaffaqiyatga erishish qobiliyatini anglatadi. Shu boisdan, ta'lim jarayonida talabalarning o'zlashtirgan bilimlari va malakalarini o'lchash va baholash samaradorlikni oshirish uchun zarur.

Muammo va uning dolzarbligi

Hozirgi kunda ta’lim tizimida kasbiy kompetensiyalarni baholash bo’yicha bir qator muammolar mavjud. Bular:

1. Baholash jarayonining sub’yektivligi va aniqlik yetishmasligi.
2. Talabalar faqat nazariy bilimlarni o’zlashtirishga qaratilgani va amaliy ko’nikmalarning yetarlicha rivojlanmasligi.
3. Zamonaviy texnologiyalarni baholash jarayoniga yetarli darajada integratsiya qilinmaganligi.
4. Har bir o’quv fani bo’yicha kompetensiya mezonlarining aniq belgilanganligi talab etiladi.

Bu muammolarni hal qilish uchun kasbiy kompetensiyalarni baholashda innovatsion yondashuvlar va zamonaviy metodlarni joriy etish talab qilinadi. Ushbu maqola ana shu yo’nalishda olib borilgan tadqiqot natijalariga asoslangan.

Kasbiy kompetensiyalarni baholashning ahamiyati

Kasbiy kompetensiyalarni to’g’ri baholash quyidagi maqsadlarga erishishga yordam beradi:

1. Talabalar bilim darajasi va rivojlanish sur’atlarini aniqlash.
2. Ularning bozor talablari va ish beruvchilar ehtiyojlariga mosligini baholash.
3. O’quv jarayonini takomillashtirish uchun muhim axborot olish.

Baholash jarayonida foydalaniladigan mezonlar va metodlar muayyan talabalarni nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasini xolisona o’lchashni ta’minlashi kerak. Ushbu maqsadda modul asosida tuzilgan baholash tizimlari, kompetensiyalarni kompleks tahlil qilish va zamonaviy raqamli vositalardan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

Ilmiy asoslar va amaliy yondashuv

Kasbiy kompetensiyalarni baholashning ilmiy asoslari o'quv dasturlari va o'quv rejalari bilan uzviy bog'liqdir. Masalan, har bir modul uchun belgilangan maqsad va vazifalar talabalarning nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarini baholash uchun mezon sifatida xizmat qiladi. Shuningdek, elektron platformalardan foydalangan holda interaktiv baholash usullarini qo'llash jarayonni samarali tashkil etish imkonini beradi.

Bu maqolada, kasbiy kompetensiyalarni baholash bo'yicha mavjud yondashuvlar va ularning samaradorligi nazariy va amaliy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Shuningdek, ilg'or tajribalar va innovatsion yondashuvlar asosida o'quv jarayonini takomillashtirish bo'yicha aniq takliflar keltiriladi.

Kasbiy kompetensiyalarni baholashning nazariy asoslari bir necha yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Birinchi navbatda, kompetensiyalarni aniqlash va ularni baholash uchun belgilangan mezonlar talabalarning rivojlanishini to'g'ri yo'naltirishga yordam beradi. Bunda asosiy e'tibor quyidagi masalalarga qaratiladi:

- 1. O'quv dasturlariga moslik.** Har bir kompetensiya o'quv dasturlarida belgilangan maqsad va vazifalarga mos ravishda baholanishi lozim. Bu jarayonda talabaning nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalarining uyg'unligi ta'minlanadi.
- 2. Kompleks baholash tizimlari.** Talabaning o'z sohasida nazariy bilimlarni amaliy faoliyatga tatbiq etish qobiliyatini aniqlash uchun turli usullardan birgalikda foydalanish samaradorlikni oshiradi.
- 3. Innovatsion yondashuvlar.** Elektron platformalar, interaktiv usullar va raqamli texnologiyalardan foydalanish baholash jarayonining samaradorligini oshiradi.

Amaliy tadqiqotlardan ma'lumki, kasbiy kompetensiyalarni baholashda ko'p hollarda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- **Test tizimlari.** Elektron testlar talabaning bilim va ko'nikmalarini tezkor va ob'yektiv baholash imkonini beradi.
- **Amaliy topshiriqlar.** Loyiha ishlari va laboratoriya mashg'ulotlari talabaning amaliy qobiliyatlarini ochib berishga xizmat qiladi.
- **Intervyu va kuzatuv.** Bu usullar orqali talabalar shaxsiy va professional qobiliyatlari haqida batafsil ma'lumot olish mumkin.

Kasbiy kompetensiyalarni baholashda innovatsion yondashuvlar, jumladan, sun'iy intellekt asosida yaratilgan platformalardan foydalanish kelajakda jarayonning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Kasbiy kompetensiyalarni baholashni samarali tashkil etish uchun quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. **Elektron baholash tizimlarini joriy etish.** Ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalar yordamida test tizimlarini rivojlantirish va interaktiv platformalarni yo'lga qo'yish talab etiladi. Bu baholash jarayonini tezkor va ob'yektiv qiladi.
2. **Modul asosidagi baholash tizimlari.** Har bir modul uchun aniq baholash mezonlarini belgilash va talabalarni bosqichma-bosqich baholash orqali jarayonni optimallashtirish.
3. **Amaliy topshiriqlarni kengaytirish.** Talabalarni nazariy bilimlardan ko'ra ko'proq amaliy ko'nikmalarga e'tibor qaratishga rag'batlantirish lozim.
4. **Innovatsion metodlarni qo'llash.** Baholash jarayonida loyiha ishlari, jamoaviy muhokamalar va interaktiv treninglarni keng qo'llash orqali talabalarning ijtimoiy va professional qobiliyatlarini rivojlantirish.
5. **Tahliliy hisobot tizimlarini yo'lga qo'yish.** Talabalar baholash natijalarini avtomatik tarzda qayta ishlash va individual rivojlanish ko'rsatkichlarini aniqlashni yo'lga qo'yish lozim.

Kasbiy kompetensiyalarni baholash zamonaviy ta'lim tizimida muhim o'rin tutadi. Ushbu maqola doirasida o'rganilgan masalalar va takliflar quyidagi xulosalarni shakllantiradi:

1. Kasbiy kompetensiyalarni baholashda aniq mezonlarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Bu jarayon talabaning nazariy bilimlari va amaliy qobiliyatlarini ob'yektiv baholash imkonini beradi.
2. Innovatsion yondashuvlar, jumladan, elektron baholash tizimlari va interaktiv platformalarni joriy etish orqali ta'lim jarayonining tezkorligi va ob'yektivligini ta'minlash mumkin.
3. Ta'lim muassasalarida baholash tizimini takomillashtirish uchun tajriba va ilmiy asoslangan yondashuvlardan foydalanish zarur.
4. Talabalarni amaliy faoliyatga tayyorlashda interaktiv metodlarni keng joriy etish ularning kasbiy tayyorgarligini oshirishga yordam beradi.

Kelgusida kasbiy kompetensiyalarni baholash jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun ta'lim muassasalarida pedagoglar va rahbarlar uchun metodik qo'llanmalar ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Bu esa o'quv jarayonida ob'yektivlikni oshirib, ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Andreev, A. "Professional Competence Development in Education." Moscow, 2020.
2. Smith, J. "Methods of Competence Assessment." Cambridge Press, 2019.
3. Kolb, D. A. "Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development." Prentice Hall, 1984.
4. Dewey, J. "Democracy and Education." Macmillan, 1916.
5. OECD. "Skills for Jobs: Developing Competences for the Future." 2021.
6. Bukhari, S. "Innovative Approaches to Skills Assessment." Springer, 2020.
7. UNESCO. "Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action." 2015.
8. Eraut, M. "Developing Professional Knowledge and Competence." Routledge, 1994.

9. Tuning Project. "Tuning Educational Structures in Europe." 2006.
10. Qobilov, M. "Ta'lim sifatini baholashda innovatsion usullar." Toshkent, 2022.
11. Muminov, A. "Oliy ta'limda kompetensiyalarni rivojlantirish." Toshkent, 2021.
12. Global Education Monitoring Report. "Assessing Learning Achievement." UNESCO, 2020.